

Vid 1957 års allmänna fastighetstaxering har särskilda parkvärden endast åsatts i omkring 700 fall sammanlagt för hela landet, varvid kan ifrågasättas om inte sådant värde felaktigt åsatts i många fall.

Beträffande själva uppställningen av fastighetslängden har utredningen konstaterat att å rad, som användes för jordbruksfastighet, kommer kolumnerna för annan fastighet att förbli outnyttjade liksom att kolumnerna för jordbruksfastighet inte kommer till användning å rad, som utnyttjats för annan fastighet. Följden härav blir att kolumnerna i genomsnitt bara kommer att utnyttjas till femtio procent. Om jordbruksfastighet och annan fastighet redovisades i skilda längder, skulle kolumnerna till fullo utnyttjas och betydande besparingar av papper och framför allt av arkivutrymmen vinnas. Med hänsyn till den förestående omläggningen till användning av datamaskiner för längdframställning har utredningen likväl inte ansett sig böra framlägga något förslag i detta hänseende.

Genom den föreslagna utmönstringen av begreppet parkvärde är det emellertid inte otänkbart att med någon jämkning av bredden av övriga kolumner skulle kunna tryckas särskilda längder för annan fastighet, varvid redovisningen inte skulle behöva ske över helt uppslag utan enbart över en sida. I vart fall blir detta möjligt om fastigheterna såsom vid 1957 års allmänna fastighetstaxering skall redovisas i längder med tvärformat. Utredningen ifrågasätter därför, om inte redan till nästa allmänna fastighetstaxering borde tillhandahållas särskilda blanketter, upptagande enbart annan fastighet och avsedda att användas i sådana distrikt, där endast dylika fastigheter förekommer, främst i de centrala delarna av städerna.

Underhåll eller ny-, till- eller ombyggnad

Erfarenheter av besiktning av byggnader

Av taxeringsinspektören Ulf Krasse

Från bruttointäkten av jordbruksfastighet och annan fastighet får avdragas kostnader för reparation och underhåll av byggnader, medan avdrag icke får ske för kostnad för ny-, till- eller ombyggnad eller — såvitt avser annan fastighet — därmed jämförlig förbättring å fastigheten. Varken lagtext eller förarbeten ger någon säker ledning för bedömning av vad som är att hänföra till avdragsgillt underhåll. Det finns åtskilliga rättsfall rörande reparation å byggnader, men det är ofta vanskligt att draga några bestämda slutsatser av utgången av ett visst mål med ledning av de knapphändiga notiserna i regeringsrättens årsbok.

I detta ämne har skrivits flera artiklar och uppsatser, men jag skall här endast beröra vad landskamreraren H. Sterner uttalat i en artikel i Svensk skattetidning 1946. ”Som underhållsarbete anses därvid åtgärder, som erfarenhetsmässigt måste vidtagas med en byggnad någon eller några gånger under dess livslängd, såsom ommålning, omläggning av tak, insättning av nya fönster etc.” Sammanfattningsvis torde kunna sägas att underhållsarbeten är sådana arbeten, som avser att bibehålla eller återställa en byggnad i ursprungligt skick.¹

Även om det teoretiskt är möjligt att

¹ Se även Wennergren, Skattenytt 1959 s 207 ff.

precisera vissa arbeten såsom underhåll och andra såsom ny-, till- eller ombyggnad, är det i praktiken mycket svårt att i en omfattande renovering av en byggnad, där underhålls- och ombyggnadsarbeten utförts samtidigt, särskilja vilka arbeten som är att hänföra till det ena eller andra slaget, och än svårare torde det vara att någorlunda noggrant beräkna kostnaderna för de olika arbetsmomenten. Vid granskning av deklara-tionsmaterialet har det visat sig, att taxeringsnämndernas praxis beträffande yrkade avdrag för underhåll av byggnader är mycket varierande.

För att motverka olägenheterna av ett alltför oenhetligt bedömande, har inom Hallands län ordförandena uppmanats att varje år inlämna en förteckning över skattskyldiga som erhållit avdrag för underhåll av byggnader med mera betydande belopp. Dessa deklara-tioner granskas därefter på taxeringssektionen och viss utredning verkställes i förekommande fall. De deklara-tioner beträffande vilka det icke kan bli aktuellt med några åtgärder från taxeringsintendentens sida utgallras. Trots verkställd utredning är det många gånger mycket svårt att definitivt taga ställning till ett yrkat avdrag eller en eventuell fördelning av kostnaderna på underhåll respektive ny-, till- eller ombyggnad. I de flesta fall är det nödvändigt att företaga besiktning på platsen för att uppnå ett riktigt resultat. Regelmässigt sker dessa besiktningar tillsammans med en av länsstyrelsen förordnad byggnadssakkunnig person. Besiktningarna kan avse industri- och affärsfastigheter, flerfamiljshus och byggnader å jordbruksfastighet, i synnerhet då bostadsbyggnader.

De hjälpmedel som står till buds vid

bedömande av ett yrkande om avdrag för underhåll av byggnader kan sammanfattas i följande punkter.

Intyg från den byggmästare, som utfört arbetet

Byggmästaren torde som regel tillvarata den skattskyldiges intressen och hans utlåtande är icke alltid så objektivt som önskvärt vore. Detta är helt naturligt, då han får betraktas såsom part i ärendet. Byggmästarna i allmänhet torde icke heller äga kännedom om vad som i taxeringshänseende är att anse som reparationskostnader respektive icke avdrags-gill kostnad. I reparationsavdraget kan därför komma att medräknas vissa kostnader som av taxeringsmyndigheterna hänföres till ombyggnads- och förbättringsarbeten.

Ritningar

Om ett ombyggnadsföretag finansieras med statliga lån har länsbostadsnämnden i de flesta fall ritningar med tillhörande arbetsbeskrivning. För rena underhållsarbeten fordras inga ritningar, men om ett omfattande reparationsarbete kombineras med viss ombyggnad, finns väl som regel åtminstone enklare planritningar. Dessa är till god hjälp, eftersom det vid en jämförelse mellan uppmättningsritningen och nybyggnadsritningen framgår vilka förändringar som vidtagits i själva byggnadskroppen, t ex ändrad rumsindelning, flyttning av fönster o s v. Även om fastigheten icke är statligt belånad torde ritningar vid ombyggnadsföretag kunna erhållas från byggnadsnämnden. Eventuellt kan den skattskyldige själv genom en enkel skiss visa hur byggnaden såg ut före respektive efter ombyggnaden.

Annan skriftlig utredning

På taxeringssektionen i Hallands län har utarbetats nedanstående blankett på vilken den skattskyldige ges möjlighet att beskriva utförda arbeten, lämna uppgift om den beräknade kostnaden för varje arbetsmoment samt fördela detta belopp på reparation respektive ny-, till- eller ombyggnad. Genom länsbostadsnämndens försorg tillställs blanketten personer som beviljats ombyggnads- eller förbättringslån. Rätt ifylld kan blanketten ge en ganska god grund för bedömning av vad som är underhåll respektive förbättring. Erfarenheterna av blanketten, som i två år kommit till stor användning i taxeringsnämnderna, är goda.

Flygfoto

Som ett kuriosum kan nämnas, att man

på de flesta små och medelstora jordbruk har ett flygfoto över gården. Dessa foton avslöjar många gånger att det skett omfattande förändringar på fasaden. Kameran ljuger som bekant nästan aldrig och det kan därför ibland vara svårt för den skattskyldige att förklara hur en frontespis eller liknande utbyggnad kan ingå i en beskrivning som inte säger mer än omläggning av yttertak av papp med eternit.

Besiktning

Trots all skriftlig utredning är det svårt att få fram just de upplysningar man behöver för att nå ett riktigt resultat. En besiktning på platsen tillsammans med en byggnadssakkunnig person är därför av största värde för att nå ett materiellt riktigt resultat.

Beskrivning av utförda arbeten (se exempel å omstående sida). Har till- eller ombyggnad utförts, kan lämpligen en enkel skiss, som visar den aktuella byggnadsdelens utseende såväl före som efter till- och ombyggnaden, bifogas	Kostnad för de olika arbetena		
	Summa	För reparation och underhåll	För ny-, till- el. ombyggnad el. förbättring

Material inköpt hos: (namn och adress)

Belopp

.....
.....
.....

Summa

Arbetslöner utbetalat till: (namn och adress)

Belopp

.....
.....
.....

Summa

..... den 19.....

Uppgiftslämnarens underskrift

Exempel:			
Beskrivning av utföra arbeten (Obs. fingerade belopp)	Kostnad för de olika arbetena		
	Summa	För reparation och underhåll	För ny-, till- el. ombyggnad el. förbättring
1. Omläggning av tak å ladugård, förut halm, nu eternit	2.100	2.100	
2. Omläggning av tak å boningshus, förut papp, nu tegel	3.000	1.000	2.000
3. Beklädnad av ytterväggarna på boningshuset (träväggar) med sk sidiplattor	3.000	2.000	1.000
4. Ersatt södra gavelväggen till ladugården med vägg av cementblock. Förut plankvägg som till stor del var upprutten	2.100		2.100
5. Ersatt samtliga 9 fönster i manhusbyggnaden med nya, dubbelkopplade fönster, varav 2 sk perspektivfönster	2.400	1.800	600
6. Ändrat om del av kostallet till svinboxar, varvid golvet delvis gjutits om: Omgjutning av golvet	300	300	
Material och arbetslön för inredning av svinboxarna	650		650
7. Ny ytterdörr av ek till boningshuset, förut enklare dubbeldörr	600	200	400
8. Lagt in värmeledning med oljeledning, varvid 2 utbräda kakelugnar och en koks-kamin utranterats	6.500	1.000	5.500
9. Insättning av elspis i köket, indragning av kabel. Förut järnspis för vedeldning	950	350	600
10. Moderinsering av kök: Insatt nya köksskåp i utbyte mot äldre	900	200	700
Klätt väggar och tak med masonitplattor	230		230
Målat väggar och tak	600	200	400
Lagt korkmatta på golvet. Har ej funnits tidigare ..	275		275
11. En 150 m lång elektrisk luftledning ersatt med jordkabel	450	200	250
12. Lagt om nedsynade elektriska ledningar i samtliga driftbyggnader — delvis utökning av elnätet	700	500	200
13. Ett 75 m långt, öppet dike igenlagt med rör	930		930

Sakkunnigutlåtandet

Besiktningen utmynnar i ett av den sakkunnige avgivet besiktningsutlåtande. Självfallet finns ingen mall för hur detta skall utformas. Det har emellertid visat sig, att det är lämpligt med en uppdelning på olika arbetsmoment, om möjligt med utgångspunkt från den skattskyldiges eget fördelningsförslag. Härigenom kan tvisten många gånger inskränkas till att avse ett visst arbete eller beräkningen av kostnaden härför. Där så är möjligt bör angivas vilka arbeten som ansetts vara av

sådan underhållskaraktär, att kostnaden härför är avdragsgill samt hur kostnaden härför beräknats.

Reparationer å industribyggnader ger förhållandevis sällan anledning till besiktning. Smärre ändringar i anledning av rationalisering av driften har i allmänhet godtagits. Mera flagranta fall där rena ombyggnadsarbeten omkostnadsförts som reparationer har endast undantagsvis förekommit. Som exempel härpå må dock nämnas en större industri, vilken medgi-

vits avdrag för reparationer av fabriksbyggnad med 77.000 kronor. Efter företagen besiktning yrkade taxeringsintendenten att avdrag måtte medgivas med endast 22.000 kronor. Yrkandet har bifallits av skattedomstol.

Hyreshus och flerfamiljsfastigheter har här i länet relativt sällan varit föremål för besiktning, kanske mest beroende på att större ombyggnadsarbeten mera sällan utföres på dessa fastigheter. I fråga om äldre fastigheter å vilka mera omfattande omändringsarbeten utförts, kan en fördelning av kostnaderna utan besiktning många gånger göras med ledning av hyresnämndens värdering för hyressättningen.

Den ojämförligt största gruppen av besiktningar avser jordbrukets byggnader och framför allt bostadshusen. Dessa renoveras och moderniseras i mycket stor utsträckning och det är inte ovanligt att kostnaderna här för uppgår till 50.000—60.000 kronor eller mer, ofta fördelade på två eller flera beskattningsår. I vissa fall har utförda arbeten varit så genomgripande att det kunnat ifrågasättas, huruvida någon del bort hänföres till avdragsgill kostnad.

Vid större reparationer är det ofrånkomligt, att en del av kostnaderna hänföres till ombyggnads- eller förbättringsarbeten. Där om är i regel även de skattskyldiga medvetna och de gör själva en i deras tycke lämplig fördelning av kostnaderna på underhåll å ena sidan och ny-, till- eller ombyggnad å andra sidan. Med en viss generalisering skulle jag våga påstå, att de skattskyldiga vanligen hänför den mindre delen av totalkostnaden till ej avdragsgill kostnad för ny-, till- eller ombyggnad och resten till underhåll, medan proportionerna efter företagen ut-

redning och besiktning ofta är omvända.

Jag skall här i korthet försöka redogöra för vad som vid besiktningar framkommit beträffande vanligen förekommande arbeten eller grupper av arbeten samt där så är lämpligt med rättsfall från regeringsrätten belysa hur kostnaderna för dessa arbeten bedömts i avdragshänseende.

Reparation av grunden

Hit bör hänföras kostnader för tex lagning av sprickor i sockeln eller liknande. En närmare undersökning visar emellertid alltför ofta, att denna oskyldiga formulering kan avse utvidgning av källare och därav föranledda förstärkningar av befintlig grund. Givetvis är endast kostnaderna för arbeten av förstnämnda karaktär avdragsgilla.

Det kan för övrigt i detta sammanhang vara lämpligt att än en gång påtala missbruket av ordet grundförbättring. Enligt lagtexten torde denna term icke avse arbeten på byggnaden, utan endast å marken. Många missförstånd skulle kunna undvikas om taxeringsnämnderna i vad avser arbeten å byggnad konsekvent använde termerna ny-, till- eller ombyggnad eller förbättring såsom motsats till reparation eller underhåll.

Reparation av ytterväggar

På detta område föreligger en riklig provkarta på olika metoder. Ett klart avdragsberättigat arbete är målning av ytterväggarna eller eventuellt utbyte av röt-skadad brädklädsel jämte målning. Ofta klädes gamla trähus med sk sidiplattor, varvid samtidigt utföres en förbättring av isoleringen med tex en mineralullsmatta. Avdraget synes i dessa fall böra maximeras till vad det skulle ha kostat

att utföra reparationen med samma material som det förutvarande. Då inklädsel med plattor torde ställa sig dyrare än enbart målning, har avdrag i regel begränsats till $\frac{2}{3}$ av kostnaden för plattklädseln. Om brädklädseln, innan målning kunnat ske, på grund av rötskada hade behövt utbytas helt eller till större delen, vilket icke alltid är nödvändigt om i stället plattklädsel utföres, torde avdrag böra medgivas med ett något högre belopp.

I specifikationen lämnad uppgift om "reparation av ytterväggar" visar sig ofta avse något helt annat än reparation exempelvis utbyte av gamla kalkstensväggar mot väggar av cementshålsten eller annat mera tidsenligt material. Detta innebär ett ingrepp i själva byggnadens stomme, den varaktigaste delen av byggnaden. Avdrag kan icke medgivas ens om väggarna återuppföres på samma plats som tidigare. (RÅ 1958 not 2543, cementtegel i stället för timmer). Trots att praxis på denna punkt är otvetydig, yrkas ofta fullt avdrag för dylik ombyggnadskostnad.

I detta sammanhang vill jag nämna ett fall, där en skattskyldig försett en gammal träbyggnad med ett fodral av halvstens fasadtegel. Tegelväggen var icke bärande, däremot hade grunden måst byggas ut, så mycket att den bildade underlag även för tegelväggen. Den skattskyldige gjorde gällande att tegeln ersatte målning av den gamla träväggen. Även om mycket talar för att kostnaden för tegelväggen skall anses hänförlig till förbättringsarbeten, är det min personliga uppfattning att avdrag skall kunna medgivas med belopp motsvarande beräknad kostnad för målning. Utgången av ett likartat fall styrker mig i denna uppfattning. På boningshuset — trähus med panelväggar — hade utanpå den ti-

digare ytterpanelen påsatts ny ytterbeklädnad av entumsbräder med isoleringspapp emellan, varefter den nya ytterbeklädnaden målats. (RÅ 1953 not 830). Visserligen var här fråga om samma material, men icke desto mindre hade något utbyte icke skett, eftersom den gamla panelen lämnats kvar innanför den nya väggen.¹

Reparation av innerväggar

Underhållsarbeten som målning och omtapetsering, för vilka avdragsrätt väl icke behöver ifrågasättas, kombineras ofta med plattning av väggarna i ersättning för spännpapp. Uppsättningen av träfiberplattor uppges kräva mindre arbete än att spänna om väggarna med papp, men tidigare gjorda kostnadsjämförelser synes ge vid handen, att den lägre arbetslönen icke helt kan kompensera materialfördyringen. Med beaktande jämväl av den förbättrade värmeisolering och den standardhöjning, som uppnås med plattor, torde det därför vara realistiskt att i detta fall reducera avdraget. I likhet med vad som tillämpats beträffande klädsel med sidiplattor har prövningsnämnden i Hallands län i allmänhet icke medgivit fullt avdrag.

Här redovisade synpunkter gäller under förutsättning att innerväggarna icke flyttats eller nedrivits. Om en vägg nedrivs och uppföres å annan plats på grund av ändrad rumsindelning, synes man icke kunna hänföra någon del av kostnaderna för denna vägg till underhåll. Detta enligt min mening oberoende av om väggen är bärande eller icke. Även om väggen återuppföres på ursprunglig plats, torde hela kostnaden, sålunda även för målning och tapetsering, böra hänföras till ombyggnad.

¹ Se Sv SkT RR-utslag 1953 s 20.

Omläggning av golv

Om ytbeläggningen bytes ut, mot samma eller annat material, är kostnaden avdragsgill, helt eller delvis, beroende på hur kostnaden för det nya materialet ställer sig i förhållande till det gamla. Om hela trossbottnen rives upp och ett helt nytt golv lägges, skulle man med visst fog kunna tala om partiell ombyggnad. Man torde nämligen få anse, att bjälklag och syllar utgör en del av själva stommen i byggnaden. Ett sådant betraktelsesätt synes dock vara alltför fiskaliskt. Det förhållandet att alla syllarna bytes samtidigt, bör inte förta arbetet dess underhållskaraktär, under förutsättning att golvet lägges på ursprunglig plats. Däremot kan viss förbättring uppkomma genom bättre isolering.

Stundom kan tveksamma gränsfall förekomma, t ex genom att nytt golv lägges ovanpå det gamla för utjämna nivåskillnader mellan olika rum. Det gamla golvet har då icke varit förmål för något underhåll och något utbyte av golvbeläggning har icke skett. Därest den gamla beläggningen varit i behov av att bytas ut, synes enligt min mening visst avdrag dock böra medgivas, även om det kan ifrågasättas, huruvida det icke tekniskt sett är fråga om ny-, till- eller ombyggnad.

Omläggning av tak

Om fråga är om utbyte av yttertak kan i regel helt avdrag medgivas, om den nya takbeklädnaden icke ställer sig dyrare än den förutvarande. Regeringsrätten har sålunda medgivit avdrag för ersättning av spåntak med tegeltak (RÅ 1955 : 1002). Kostnaden för omläggning av spån- eller halmtak torde nämligen vara större än för läggning av exempelvis tegel eller eternit på det gamla underlaget. Om i samband

med omläggning av yttertak hela takstolen nedrives torde icke någon del av kostnaden vara avdragsgill.

Utbyte av fönster och dörrar

Som framgår av den inledningsvis citerade artikeln är fönster och dörrar sådana detaljer som normalt behöver bytas under en byggnads livslängd. Dessa arbeten kan emellertid komma att hänföras till nybyggnad, om i samband med utbytet hela väggen nyuppförts. Även utbyte av fönster i gamla väggar kan komma att bedömas som ny- eller ombyggnad nämligen då fönster insättes å helt annan plats än där det förut funnits. Det synes emellertid icke rimligt att helt vägra avdrag för utbyte av fönster, om dessa gjorts endast obetydligt större än förut — t ex för att hålla standardmått — eller gjorts av en något annorlunda konstruktion än det gamla. Det torde för övrigt ställa sig väsentligt dyrare att specialbeställa fönster med lösa innanfönster i stället för dubbelkopplade av standardtyp.

Vad ovan anförts om fönster torde i huvudsak gälla även beträffande dörrar. Dock synes reparationsavdraget böra reduceras om en dörr av enkel beskaffenhet ersättes med en av väsentligt dyrare material och konstruktion.

Reparation av kök

I samband med renovering av äldre bostadshus företages ofta även upprustning av köksregionerna, varvid gammal inredning ersättes med mera tidsenlig utrustning. Vid besiktningar har mycket ofta kunnat konstateras, att hela köket förändrats, utrymmena omdisponerats och inredningen flyttats till andra platser. Tekniskt sett utföres då inga reparationer

på den gamla köksinredningen, och sett ur fiskalisk synpunkt kan hävdas att hela kostnaden bör hänföras till ombyggnad. Ett sådant resonemang torde dock icke alltid vara hållbart. Även vid modernisering av kök förekommer vissa reparationsarbeten och avdrag synes därför böra medgivas för beräknad kostnad för underhåll av den gamla inredningen. Den omständigheten att ett kök flyttas till annan lokalitet i byggnaden kan inskränka avdragsrätten. Om t ex utbränd spis vid ett sådant tillfälle ersätts med en likartad ny sådan föreligger väl avdragsrätt men däremot är det diskutabelt beträffande skåp och dylik inredning.

Värmeanläggning

En synnerligen ofta återkommande post vid större renoveringar är kostnad för installation av centralvärme i ersättning för kakelugnar och kaminer. Då något underhåll icke utföres å kakelugnarna skulle det även här ligga nära till hands att helt vägra avdrag. Enligt praxis torde avdrag medgivas för belopp motsvarande reparation av utbrända kakelugnar. Det är alltså att märka, att kakelugnarna skall ha varit utbrända eller eljest i behov av reparation. Ehuru det förmodligen icke är regel att samtliga tre, fyra eller fem kakelugnar i en mangårdsbyggnad är utbrända samtidigt, torde av praktiska skäl alla få medräknas vid avdragets bestämmande. När kakelugnarna väl är bortrivna, är det nämligen svårt att föra någon bevisning mot ett påstående att reparation varit nödvändig. Den avdragsgilla kostnaden torde kunna uppskattas till cirka 500 kronor per kakelugn.

Vid installation av centralvärme blir det ofta nödvändigt med vissa ingrepp i

murstocken. Den kan behöva muras om och ibland även flyttas till annan plats i byggnaden. Av utslag i regeringsrätten synes framgå, att avdrag kan medgivas för ommurning även om murstocken varit helt nedriven, om den blott uppförts på samma plats igen. (RÅ 1951 : 1458). Vid besiktningar har konstaterats, att installation av centralvärme mycket ofta medfört flyttning av murstock och rökgång med betydande ingrepp i byggnadsstommen som följd.

Sammanfattning

Det är ogörligt att inom ramen för en tidskriftsartikel om några få sidor draga upp alla tänkbara fall av underhålls- och förbättringsarbeten eller att i detalj redogöra för dessa. Jag gör heller icke anspråk på att ha kommit med något helt nytt. Förteckningen över olika arbeten omfattar endast de vanligast förekommande, och därtill blott i stora drag. Exempler kan ju förekomma i en mångfald variationer. Man kan förstå att de skattskyldiga, som följt reparationsarbetet och kanske själva deltagit däri, finner det märkligt, att en taxeringsintendent utan att ha besiktigt fastigheten kan konstatera vad som är avdragsgill respektive icke avdragsgill kostnad. En positiv erfarenhet vid besiktningar är den personliga kontakten med de skattskyldiga. Vid diskussion å platsen kan dessa på ett helt annat sätt än annars är möjligt framlägga sina synpunkter på hur de bedömt de olika arbetena i avdragshänseende. Gjorda besiktningar har givit vid handen, att institutet "syn på platsen" är ett utmärkt medel för att nå ett så objektivt riktigt resultat som möjligt i dessa ofta mycket delikata skatteproblem.